

Ministerie van Financiën
(digitaal verzonden)

10 september 2023

Referentie: REG/24082023

Betreft: Reactie PwC op Wet implementatie duurzaamheidsrapportering

Geachte lezer,

Onder verwijzing naar de openbare consultatie van de Wet implementatie duurzaamheidsrapportering, gepubliceerd op 17 juli 2023, maken wij graag van de gelegenheid gebruik hierop te reageren.

Inleiding

PwC vindt het van groot belang dat ondernemingen hun rol spelen in verduurzaming. Een transitie naar een meer duurzame onderneming kan in potentie een grote impact hebben op een organisatie en ook tot aanzienlijke investeringen leiden. Een veranderend klimaat kan bijvoorbeeld tot hoge kosten leiden vanwege noodzakelijke kostbare aanpassingen in de bedrijfsvoering. De samenleving vraagt steeds meer inzicht in wat ondernemingen doen om te verduurzamen en wil daarbij inzicht in de (financiële) impact van deze duurzaamheidstransitie. De betrouwbaarheid van duurzaamheidsinformatie, zodat partijen uit de samenleving op basis hiervan met vertrouwen kunnen handelen, is daarbij essentieel.

De verdere regulering en daarmee samenhangende standaardisering die de implementatie van de Corporate Sustainability Reporting Directive (CSRD) brengt, heeft, onzes inziens, een positief effect op de kwaliteit en de onderlinge vergelijkbaarheid van deze duurzaamheidsinformatie. Om de kwaliteit en betrouwbaarheid van duurzaamheidsverslaglegging te waarborgen, voorziet het conceptwetsvoorstel ook dat de duurzaamheidsverslagen worden vergezeld van een oordeel over de betrouwbaarheid ('assurance-oordeel'). Als accountantsorganisatie dragen wij hier graag aan bij.

Voordat wij ingaan op de consultatievragen maken wij graag nog een paar opmerkingen vooraf.

- Het voorstel regelt vooral zaken die accountants(organisaties) betreffen. Primair gaat de duurzaamheidsverslaglegging, zoals het woord aangeeft, om de verslaglegging door ondernemingen. Hier is nog geen wetsvoorstel voor aanwezig. We willen erop aandringen het bedrijfsleven hierover tijdig te informeren en waar mogelijk bij te betrekken.
- Wij vragen ons af hoe de benodigde aanpassingen in het Besluit Toezicht Accountantsorganisaties (Bta) eruit gaan zien. In het wetgevingsproces zullen deze

PricewaterhouseCoopers B.V., Thomas R. Malthusstraat 5, 1066 JR Amsterdam, Postbus 90351, 1006 BJ Amsterdam

T: 088 792 00 20, F: 088 792 96 40, www.pwc.nl

'PwC' is het merk waaronder PricewaterhouseCoopers Accountants N.V. (KvK 34180285), PricewaterhouseCoopers Belastingadviseurs N.V. (KvK 34180284), PricewaterhouseCoopers Advisory N.V. (KvK 34180287), PricewaterhouseCoopers Compliance Services B.V. (KvK 51414406), PricewaterhouseCoopers Pensions, Actuarial & Insurance Services B.V. (KvK 54226368), PricewaterhouseCoopers B.V. (KvK 34180289) en andere vennootschappen handelen en diensten verlenen. Op deze diensten zijn algemene voorwaarden van toepassing, waarin onder meer aansprakelijkheidsvoorwaarden zijn opgenomen. Op leveringen aan deze vennootschappen zijn algemene inkoopvoorwaarden van toepassing. Op www.pwc.nl treft u meer informatie over deze vennootschappen, waaronder deze algemene (inkoop)voorwaarden die ook zijn gedeponereerd bij de Kamer van Koophandel te Amsterdam.

waarschijnlijk via een Algemene Maatregel van Bestuur worden doorgevoerd, maar ook hierover zouden we graag, middels een consultatie, in de gelegenheid worden gesteld op een conceptversie te reageren.

- De continue aanpassingen en uitbreidingen van wet- en regelgeving welke ook zijn weerslag hebben op de accountants kan de indruk wekken dat dit een verdere ‘verzwaring’ van het beroep betreft. Daarnaast is in het voorstel nu opgenomen dat binnen de praktijkstage een periode van acht maanden moet worden besteed aan duurzaamheidsopdrachten. Wij denken dat voor een aantal jonge aankomende accountants het vrijwel onmogelijk zal zijn om in de eerste drie jaren ook nog eens zoveel tijd te besteden aan duurzaamheidsopdrachten. Hiermee gaat de stageperiode wellicht veel langer duren (vijf tot zes jaar) en kan dit onmoedigend werken voor studenten die een accountancy opleiding overwegen. Wij stellen dan ook voor om te onderzoeken of de opleiding op een andere manier kan worden gestructureerd. Bijvoorbeeld, naar analogie van de opleiding geneeskunde, een opzet waarbij men in eerste instantie afstudeert als ‘basis-accountant’ met een vervolgopleiding in een specifieke richting.

Onderstaand volgt de beantwoording van de specifieke vragen die door u in het kader van deze consultatie zijn gesteld. We hebben de antwoorden, zoals door u verzocht, tevens opgenomen in de daarvoor bedoelde ‘antwoord boxen’ op de website van het ministerie.

Vraag 1: Graag uw reactie op alle onderdelen van het conceptwetsvoorstel en de toelichting.

In de huidige wetgeving wordt specifiek ‘wettelijke controles’ gehanteerd om onderscheidend te zijn van overige controles. Wij stellen voor het woord ‘wettelijk’ ook voor ‘assurance-onderzoek van duurzaamheidsrapportering’ te plaatsen om duidelijk te maken dat het hier alleen om ‘wettelijke assurance-onderzoeken van duurzaamheidsrapportering’ gaat en niet om andersoortige (vrijwillige) assurance-onderzoeken naar duurzaamheid.

In de wijziging van artikel 24c Wta wordt verwezen naar “artikel 5, eerste lid, punten b, c, en e tot en met k van de EU-verordening”. De verwijzing lijkt te moeten zijn “artikel 5, eerste lid, onderdeel B, punten b, c, en e tot en met k van de EU-verordening”. Dit ziet op toegestane diensten naast assurance-onderzoek van duurzaamheidsrapportering bij OOB’s. Mede gezien de maatschappelijke discussie, pleiten wij ervoor om bij OOB’s dezelfde onafhankelijkheidsregels te hanteren voor assurance-onderzoeken in het kader van duurzaamheidsrapportering als bij de jaarrekeningcontrole van een OOB. Doordat eenzelfde ‘scoping’ ontstaat van niet toegestane diensten (naast assurance-onderzoek) bij OOB’s kan er één op één aan worden gesloten bij de wetgeving die er nu ligt.

De ruimte in de toevoeging van artikel 49a Wta om toe te staan dat ook “andere duurzaamheidsgerelateerde diensten” kwalificeren voor een toezichthouder op assurance-onderzoek van duurzaamheidsrapportering, lijkt ons te licht voor een kwalitatief goed toezicht. De in het artikel gebruikte terminologie is niet gedefinieerd en naar onze mening is “ervaring met advies en/of andere diensten” veelal niet afdoende om vervolgens over de juiste beroepservaring te beschikken om een assurance-onderzoek van duurzaamheidsrapportering uit te voeren of, in dit geval, te beoordelen. Ook het uitstel dat wordt verleend in artikel 86b Wta achten wij niet passend. Om de noodzakelijke kwaliteit te waarborgen wordt van een accountant verlangd dat de juiste beroepskwalificatie en/of -ervaring aanwezig is om een assurance-onderzoek van duurzaamheidsrapportering uit te voeren. Dat zal ook moeten gelden voor de beoordelaar van dit assurance-onderzoek. Wij stellen voor deze artikelen als zodanig aan te passen.

In de memorie van toelichting staat op pagina 12 “Deze verordening verplicht financiële instellingen (...) zij duurzaam zijn.” Deze zin is verwarrend omdat het hier inhoudelijk om de EU Taxonomie gaat en niet om de SFDR. Ons voorstel is om deze zin te verwijderen.

De inschatting van de kosten van 'permanente scholingsprogramma's' onder 'Initiële effecten bedrijfsleven', opgenomen in de memorie van toelichting lijkt ons erg laag. Er zijn honderden pagina's aan rapportage- en assurance-standaarden die de accountant tot zich moet nemen, waarna men zich de praktische uitwerking van de duurzaamheidsrapportering en het daarbij behorende assurance-onderzoek ook eigen dient te maken. Het is onze verwachting dat het aantal te besteden uren een veelvoud zal zijn van veertig. Ook is de onderbouwing van een kwart ondoorzichtig; tegelijkertijd is het aantal openbaaraccountants (dit kunnen zowel registeraccountants als accountants-administratieconsulenten zijn) op wie dit betrekking heeft, lager dan het genoemde aantal.

Vraag 2: De richtlijn gaat er van uit dat de duurzaamheidsrapportering wordt gecontroleerd door de externe accountant die ook de jaarrekening controleert.

De richtlijn bevat een lidstaattoptie die ondernemingen de keuze biedt om een andere accountantsorganisatie de duurzaamheidsrapportering te laten beoordelen dan de accountantsorganisatie die de wettelijke controle van de jaarrekening verricht.

Acht u het wenselijk dat Nederland gebruikmaakt van deze lidstaattoptie? Kunt u uw overwegingen toelichten?

Hierbij kunt u onder andere denken aan effecten voor de accountancymarkt, de keuzemogelijkheid voor bedrijven en de samenwerking tussen de accountantsorganisaties, bijvoorbeeld om te kunnen beoordelen of het bestuursverslag verenigbaar is met de jaarrekening.

Gezien het ministerie op dit punt nog geen standpunt heeft ingenomen, maken we graag gebruik van de mogelijkheid om onze overwegingen te delen.

Wij zien in de praktijk een hoge mate van overlap tussen het verzamelen en rapporteren van financiële en duurzaamheidsinformatie; eenzelfde samenloop zien we ook terug in de controle hiervan. Een voorbeeld is sociale informatie ten aanzien van het eigen personeelsbestand dat uit systemen komt die ook worden gebruikt voor de loonadministratie.

Ook de vereisten, welke voortkomen uit de controlestandaarden, omtrent het rapporteren aan het management van de onderneming en de met governance belaste organen zijn overlappend.

Deze mate van overlap zien wij als een (zeer) complicerende factor. Wij verwachten dan ook dat het rapporteren over duurzaamheidsinformatie door de externe accountant het meest efficiënt en effectief zal zijn, zowel voor de assurance provider als voor de onderneming zelf.

Daarnaast zien wij dat er dringend behoefte is aan extra controlecapaciteit als het gaat om assurance-onderzoeken naar duurzaamheidsrapportering. Als PwC zijn wij voorstander om de keuzemogelijkheden voor het bedrijfsleven te vergroten.

Wij kunnen ons daarom vinden in het gebruik maken van de lidstaattoptie.

Vraag 3: De richtlijn duurzaamheidsrapportering biedt lidstaten de mogelijkheid om toe te staan dat een geaccrediteerde onafhankelijke verlener van assurance-diensten de duurzaamheidsrapportering beoordeelt. Deze dienstverlener moet aan vereisten voldoen die gelijkwaardig zijn aan de vereisten die gelden voor externe accountants en accountantsorganisaties, bijvoorbeeld wat betreft scholing en de organisatie van werkzaamheden. Indien lidstaten gebruik maken van deze lidstaattoptie, moeten zij op

den duur ook dergelijke dienstverleners uit andere lidstaten toelaten. Ook moeten zij de optie doorgeven dat ondernemingen een andere accountantsorganisatie de duurzaamheidsrapportering laat beoordelen dan de accountantsorganisatie die de wettelijke controle van de jaarrekening verricht (zie vraag 2).

Acht u het wenselijk dat Nederland gebruikmaakt van deze lidstaatoptie? Kunt u uw overwegingen toelichten?

Hierbij kunt u onder andere denken aan effecten voor de accountancymarkt, de concurrentiepositie van Nederland, de keuzemogelijkheid voor bedrijven en de samenwerking tussen deze dienstverleners en de accountant die de rest van het bestuursverslag controleert.

Wij vinden het belangrijk dat gebruikers/beleggers in dezelfde mate op de duurzaamheidsinformatie kunnen vertrouwen, ongeacht door welke assurance provider deze informatie is gecontroleerd. Voorwaarde voor een dergelijk vertrouwen is dat als een lidstaat ervoor kiest om onafhankelijke aanbieders van de duurzaamheidsrapportering toe te laten, deze dienstverleners onderworpen moeten zijn aan dezelfde randvoorwaarden als accountantsorganisaties en accountants. De Richtlijn voorziet daar ook in. Dat houdt in: een professioneel kader dat minimaal (persoonlijke) onafhankelijkheid, bekwaamheid, kwaliteitscontrole, toezicht en naleving van de relevante professionele normen omvat, in overeenstemming met het kader dat van toepassing is op externe accountants. Dit zou dan zowel op het niveau van de organisatie als op dat van de individuele beroepsbeoefenaar gelden. Zo bevelen we aan dat:

- de onafhankelijke assurance-dienstverleners zich onderwerpen aan de IESBA Code of Ethics, inclusief de nieuwe eisen die zullen voortvloeien uit het IESBA's Sustainability Project. Het doel van dit project is om tijdig actie te ondernemen om geschikte, wereldwijd toepasbare normen voor ethiek en onafhankelijkheid te ontwikkelen als een cruciaal onderdeel van de infrastructuur die nodig is om transparante, relevante en betrouwbare duurzaamheidsrapportage en -borging te ondersteunen.
- de onafhankelijke verleners van assurance-diensten onder hetzelfde toezicht vallen als de accountantsorganisaties, in het geval van Nederland onder de AFM, zelfs als de accountantsorganisatie in een andere lidstaat is gevestigd.

Als aan de in onze ogen essentiële randvoorwaarden, zoals hiervoor geschetst, kan worden voldaan, steunen wij de optie dat Nederland gebruikmaakt van de lidstaatoptie om onafhankelijke assurance-dienstverleners te machtigen om zekerheid te verschaffen over duurzaamheidsrapportering. Zo hebben ondernemingen tevens meer vrijheid om de assurance-aanbieder te kiezen die het beste bij hun behoeften past en wordt de markt voor duurzaamheidsverslaggeving opengesteld voor andere partijen. Bij de nadere uitwerking zal ook aandacht besteed moeten worden aan de wijze van aanstelling/benoeming van de onafhankelijke assurance-dienstverlener. Vooralsnog is niet duidelijk hoe dit plaatsvindt en of er dan bijvoorbeeld een onderscheid wordt gemaakt tussen benoemingen bij OOB's en overige wettelijke controle-opdrachten.

Uiteraard zijn we bereid een en ander desgewenst nader (mondeling) toe te lichten.

Hoogachtend,
PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.

drs W.J. van der Molen RA
Voorzitter directie PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.